



การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาทโดยธรรม  
ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นายพงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์  
วิทยาการปฏิบัติการ  
กลุ่มงานกฎหมาย ๓ สำนักกฎหมาย

บทความนี้ใช้เพื่อนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา  
รายการเจตนารมณ์กฎหมาย  
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

## การแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาทโดยธรรม ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นายพงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์  
วิทยากร  
สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

### ความเป็นมา

กฎหมายลักษณะมรดกของไทยมีที่มาจากจารีตประเพณีดั้งเดิม ซึ่งถือปฏิบัติกันมาแต่ครั้งโบราณนับตั้งแต่กรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ปรากฏข้อความในศิลาจารึกตอนหนึ่งว่า “ไพร่ฟ้าหน้าใส ลูกเจ้าลูกขุนผู้ใดแล ล้มตายหายกว่าเหย้าเรือนพ่อเชื้อ เลื้อคำ มันข้างขอลูกเมียเยยข้าว ไพร่ฟ้าชาวไทย ป่าหมากป่าพลูเชื่อมั่น ไวแก่ลูกมันสิ้น”

หมายความว่า เมื่อบุคคลใดตายทรัพย์สินมรดกทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือน เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม สัตว์พาหนะ ข้าทาสบริวาร รวมทั้งที่ดินที่ครอบครองทำประโยชน์ปลูกหมากปลูกพลู ตกทอดไปยังบุตรทั้งสิ้น ญาติอื่นไม่ได้รับส่วนแบ่งมรดกเลย แต่ตามจารีตประเพณีในสมัยกรุงสุโขทัยบุตรจะได้รับมรดกไม่เท่ากัน ส่วนแบ่งของบุตรแต่ละคนขึ้นอยู่กับว่าบุตรได้ทำคุณประโยชน์ให้บิดามารดา มากน้อยขนาดไหน เช่น บุตรที่ปรนนิบัติรับใช้บิดามารดาหรือบุตรที่บวชให้บิดามารดาจะได้รับมรดกมากกว่าบุตรคนอื่น ๆ เป็นต้น<sup>๑</sup>

ครั้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเอกาทศรถได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บัญญัติกฎหมายลักษณะมรดกขึ้นเป็นลักษณะอักษร เมื่อ พ.ศ.๒๑๕๕ รวม ๕๑ มาตรา ต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ใช้กฎหมายเก่าที่มีมาแต่ครั้งโบราณ แล้วรวบรวมขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๓๔๗ เรียกว่า กฎหมายตราสามดวง ซึ่งมีกฎหมายลักษณะมรดกรวมอยู่ด้วย และในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมหาราช เมื่อ พ.ศ.๒๔๑๖ หมอบรัดเลย์ ได้พิมพ์ออกมาจำหน่าย ๒ เล่ม เรียกว่า กฎหมาย ๒ เล่ม หรือกฎหมายหมอบรัดเลย์ ต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๔๔๔ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ได้ทรงจัดบทใหม่ และได้ทรงอธิบายหมายเหตุไว้บ้าง ต่อจากกฎหมายลักษณะมรดก ก็มีประกาศและพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายลักษณะมรดกอีก ประกาศและพระราชบัญญัติที่สำคัญก็คือ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมลักษณะมรดก รศ.๑๒๑ ซึ่งบัญญัติถึงการแบ่งมรดกภาคญาติ และการแบ่งมรดกหญิงมีสามี ประกาศพระบรมราชโองการให้ยกเลิกกฎหมายลักษณะมรดก บทที่ ๑๒ พระราชบัญญัติว่าด้วยการทำพินัยกรรม พ.ศ.๒๔๗๕ เมื่อมีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ แล้ว ก็เป็นอันยกเลิกกฎหมายลักษณะมรดกไปในตัว

<sup>๑</sup> พรชัย สุนทรพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๐. หน้า ๑

แม้มีพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ แล้วก็ตาม แต่มีบางกรณีจะต้องนำกฎหมายลักษณะมรดกมาใช้บังคับ เช่น พิณยกรรมหรือรับมรดกและครอบครองมรดกร่วมกันมาก่อนใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นต้น<sup>๒</sup>

### ขอบเขตการใช้กฎหมายลักษณะมรดก

บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ลักษณะมรดก ตั้งแต่ มาตรา ๑๕๕๙ ถึงมาตรา ๑๗๕๕ ใช้บังคับกับคดีแพ่งเกี่ยวกับมรดกได้ทั่วราชอาณาจักร ยกเว้น คดีแพ่งเกี่ยวกับมรดกที่เกิดขึ้นในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ในทั้ง ๔ จังหวัดนี้นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างออกไป โดยมีพระราชบัญญัติว่าด้วยการใช้กฎหมายในเขตจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล พ.ศ.๒๔๘๙ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “ในการวินิจฉัยชี้ขาดคดีแพ่งเกี่ยวกับเรื่องครอบครัวและมรดกอิสลามศาสนิกของศาลชั้นต้นในจังหวัดปัตตานี นราธิวาส ยะลา และสตูล ซึ่งอิสลามศาสนิกเป็น**ทั้งโจทก์จำเลยหรือเป็นผู้เสนอคำขอ**ในคดีที่ไม่มีข้อพิพาท ให้ใช้กฎหมายอิสลามว่าด้วยครอบครัวและมรดกบังคับแทนบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการนั้น เว้นแต่บทบัญญัติว่าด้วยอายุความมรดก ทั้งนี้ ไม่ว่ามูลคดีเกิดขึ้นก่อนหรือหลังวันใช้พระราชบัญญัตินี้” ดังนั้น ถ้ามีข้อพิพาทเกี่ยวกับเรื่องมรดกเกิดขึ้นในเขต ๔ จังหวัดภาคใต้ดังกล่าวและคดีต้องด้วยเงื่อนไขตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแล้ว จะต้องใช้กฎหมายอิสลามในเรื่องมรดกแทนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖<sup>๓</sup>

<sup>๒</sup> ม.ล.เฉลิมชัย เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๖. หน้า ๒๘

<sup>๓</sup> พรชัย สุนทรพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๐. หน้า ๓

## สาระสำคัญ

### กองมรดกได้แก่

มาตรา ๑๖๐๐ “ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ กองมรดกของผู้ตาย ได้แก่ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย ตลอดทั้งสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบต่าง ๆ เว้นแต่ตามกฎหมายหรือว่าโดยสภาพแล้ว เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้”

ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๑๖๐๐ พอจำแนกให้เห็นว่ากองมรดกของผู้ตายนั้นได้แก่

๑. ทรัพย์สินทุกชนิดของผู้ตาย
๒. สิทธิผู้ตาย
๓. หน้าที่ของผู้ตาย
๔. ความรับผิดชอบของผู้ตาย

**ทรัพย์สิน** มีความหมายตามมาตรา ๑๓๘ คือทรัพย์สินและวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและถือเอาได้

**ทรัพย์สิน** มีความหมายตามมาตรา ๑๓๗ คือ วัตถุมีรูปร่าง

ทรัพย์สินทุกชนิดที่ตกเป็นมรดกจึงไม่จำกัดว่าจะจะเป็นสังหาริมทรัพย์ หรือสังหาริมทรัพย์อาจเป็นวัตถุมีรูปร่างที่มีราคาและถือเอาได้ หรือเป็นวัตถุไม่มีรูปร่างที่มีราคาและถือเอาได้ก็ได้ เช่น ช้าง ม้า สุกร โค กระบือ เสื้อผ้า แก้ว แหวน เงิน ทอง เป็นต้น

**สิทธิ** หมายความว่าประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ สิทธิก็เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง หากมีราคาและถือเอาได้ สิทธิเป็นได้ทั้งบุคคลสิทธิและทรัพย์สินสิทธิ เช่น สิทธิตามสัญญาเช่าซื้อ สิทธิในการไถ่ทรัพย์สินที่ขายฝาก สิทธิตามสัญญาซื้อขาย ภาระจำยอม สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิครอบครอง ลิขสิทธิ์ สิทธิในเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

**หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ตาย** ก็คือหนี้ของผู้ตายนั่นเองซึ่งตกทอดไปยังทายาทด้วย แต่ไม่ได้หมายความว่าทายาทจะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งในหนี้ทั้งหมด เมื่อผู้ตายไม่มีทรัพย์สินพอชำระหนี้ เพราะกรณีนี้บังคับของกฎหมายบัญญัติยกเว้นไว้ คือ

มาตรา ๑๖๐๑ ทายาทไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเกินกว่าทรัพย์สินมรดกที่ตกทอดได้แก่ตน

มาตรา ๑๗๓๔ เจ้าหนี้กองมรดกชอบแต่จะได้รับการชำระหนี้จากทรัพย์สินในกองมรดกเท่านั้น<sup>๔</sup>

ทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินมรดกของผู้ตายต้องเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่ก่อนหรือขณะผู้ตายถึงแก่ความตาย เช่น ดอกผลของทรัพย์สินมรดกที่เกิดขึ้นภายหลังเจ้ามรดกตายไม่ใช่มรดก (คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ ๓๗๐/๒๕๐๖, ๖๗๘-๖๘๐/๒๕๓๕ และ๘๔๘๕/๒๕๔๔) ทรัพย์สินที่ระบุไว้ในพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้ผู้ใด ต้องพิจารณาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ว่าเป็นทรัพย์สินของผู้ตายหรือไม่ (คำพิพากษา ศาลฎีกาที่ ๕๘๓, ๕๘๔/๒๕๓๕)<sup>๕</sup>

<sup>๔</sup> กิริติ กาญจนรินทร์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ มรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๐. หน้า ๑๓

<sup>๕</sup> ม.ล.เฉลิมชัย เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๖. หน้า ๓๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๕๖/๒๕๒๕ เงินบำเหน็จตกทอด ไม่ใช่มรดกของผู้ตาย  
คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๙/๒๕๓๐ สิทธิในเงินบำเหน็จเพื่อสงเคราะห์พนักงานไฟฟ้า  
นครหลวง ไม่ใช่มรดก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๒/๒๕๐๗ เงินสงเคราะห์เพื่อช่วยงานศพและอุปการะบุตรของผู้ตายโดยเฉพาะ ไม่ใช่มรดก

**ข้อสังเกต** จะเห็นว่า จากตัวอย่างคำพิพากษาที่กล่าวมานี้มิใช่ทรัพย์สินที่ผู้ตายมีอยู่ในขณะตาย แต่เป็นทรัพย์สินที่ได้มาเนื่องจากการตายเกิดขึ้น ดังนั้นจึงถือว่ามิใช่มรดก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๕๓/๒๕๑๕ เงินสะสมที่ทางราชการหักเก็บไว้จากเงินเดือนของข้าราชการทุกคน ซึ่งจะจ่ายเมื่อข้าราชการออกจากราชการ เป็นมรดก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๓๑/๒๕๐๖ เงินทุนสงเคราะห์ (ท.ส.ค.) ของผู้ปฏิบัติงานในการรถไฟเป็นเงินที่เก็บจากผู้ปฏิบัติงานร้อยละ ๕ ของเงินเดือนทุกเดือน ถือว่าเป็นเงินที่ผู้ปฏิบัติงานมีสิทธิอยู่ก่อนแล้ว จึงถือเป็นมรดก ย่อมตกทอดแก่ทายาท

**ข้อสังเกต** เงินสะสมดังกล่าวเป็นเงินที่ทางราชการหักจากเงินเดือน เป็นทรัพย์สินที่ผู้ตายมีอยู่ก่อนถึงแก่ความตาย จึงถือเป็นมรดก

ดังนั้น ในการพิจารณาว่าทรัพย์สินใดเป็นมรดกหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาว่าในขณะที่ผู้ตายถึงแก่ความตาย มีทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบใดบ้างที่มีอยู่ก่อนและมีอยู่ในขณะถึงความตายหรือไม่ หากปรากฏว่าทรัพย์สินใดเกิดขึ้นภายหลังผู้ตายถึงแก่ความตาย ย่อมไม่ถือเป็นมรดก

### มรดกตกทอดแก่ใคร

เมื่อเจ้ามรดกตายมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาทตามมาตรา ๑๕๙๙ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๑๖๐๒ วรรคหนึ่ง แล้วแต่กรณีว่าตายตามความเป็นจริงหรือตายโดยผลของกฎหมาย คือเป็นคนสาบสูญ ถ้ามรดกไม่มีผู้รับก็ตกแก่แผ่นดินตามมาตรา ๑๗๕๓ นอกจากนี้ ทรัพย์สินของพระภิกษุที่ได้มาระหว่างอยู่ในสมณเพศตกเป็นของวัด เมื่อพระภิกษุมรณภาพตามมาตรา ๑๖๒๓

**สรุป** ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ มรดก ได้บัญญัติเกี่ยวกับทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้ามรดกที่จะตกทอดไว้ ๔ กรณี ดังนี้

๑. ตกทอดแก่ทายาทตามมาตรา ๑๖๒๐ ประกอบมาตรา ๑๕๙๙ วรรคหนึ่งหรือมาตรา ๑๖๐๒ วรรคหนึ่งแล้วแต่กรณี อาจจะเป็นทายาทโดยสิทธิตามกฎหมายที่เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม” หรือโดยพินัยกรรม ที่เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม” ตามมาตรา ๑๖๐๓

๒. ตกทอดแก่วัดที่พระภิกษุซึ่งมรณภาพมีภูมิลำเนาตามมาตรา ๑๖๒๓

๓. ตกทอดแก่มูลนิธิตามมาตรา ๑๗๖๘

๔. ตกทอดแก่แผ่นดินเมื่อไม่มีทายาทหรือจัดตั้งมรดกนิติไม่ได้ตามพินัยกรรมตามมาตรา ๑๗๕๓<sup>๖</sup>

### ข้อสังเกตเพิ่มเติม

๑. เจ้ามรดกจะต้องเป็นบุคคลธรรมดาเท่านั้น แต่ทายาทอาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยบุคคลธรรมดาก็ต้องเป็นผู้มีความสามารถเป็นทายาทได้อยู่ในขณะที่เจ้ามรดกตาย ตามมาตรา ๑๖๐๔ และนิติบุคคลจะต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคลอยู่ในเวลาที่ เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย

๒. มรดกของเจ้ามรดกย่อมตกทอดแก่ทายาททันทีที่เจ้ามรดกตาย โดยทายาทไม่ต้องแสดงเจตนาสนองรับ

๓. การแบ่งทรัพย์สินมรดกของทายาทโดยธรรม ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา ๑๖๒๙ ถึงมาตรา ๑๖๔๕ ถ้าเป็นการรับพินัยกรรมในฐานะผู้รับพินัยกรรมก็ต้องเป็นไปตามที่พินัยกรรมกำหนด

### ทายาท

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ได้แบ่งประเภทของทายาทผู้มีสิทธิได้รับมรดกไว้เป็น ๒ ประเภท ดังที่บัญญัติไว้ตามมาตรา ๑๖๐๓ คือ

๑. ทายาทที่มีสิทธิตามกฎหมาย เรียกว่า “ทายาทโดยธรรม”
๒. ทายาทที่มีสิทธิตามพินัยกรรม เรียกว่า “ผู้รับพินัยกรรม”

### ทายาทโดยธรรม

มาตรา ๑๖๒๙ ทายาทโดยธรรมมีหลักลำดับเท่านั้น และภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๖๓๐ วรรค ๒ แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลังดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ผู้สืบสันดาน
- (๒) บิดามารดา
- (๓) พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
- (๔) พี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน
- (๕) ปู่ ย่า ตา ยาย
- (๖) ลุง ป้า น้า อา

คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นก็เป็นทายาทโดยธรรม ภายใต้บังคับของบทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา ๑๖๓๕

ทายาทโดยธรรม หมายถึง ทายาทที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ให้มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกเมื่อเจ้ามรดกตาย ถือว่าเป็นการรับมรดกโดยผลของกฎหมาย แม้ว่าตนเองจะไม่ประสงค์รับมรดกก็ตาม

<sup>๖</sup> กิริติ กาญจนรินทร์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ มรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๐. หน้า ๔๐

ตามบทบัญญัติมาตราดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ทายาทโดยธรรมแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ทายาทโดยธรรมประเภทญาติของเจ้ามรดกกับทายาทโดยธรรมที่เป็นคู่สมรสของเจ้ามรดก (มาตรา ๑๖๒๙, ๑๖๓๒ ถึง ๑๖๓๘)

### ๑. ผู้สืบสันดาน

เมื่อพิจารณาตามมาตรา ๑๖๓๑ ที่บัญญัติว่า “ในระหว่างผู้สืบสันดานต่างชั้นกันนั้น บุตรของเจ้ามรดกอันอยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่านั้นมีสิทธิรับมรดก ผู้สืบสันดานที่อยู่ในชั้นถัดลงไปจะรับมรดกได้ก็แต่โดยอาศัยสิทธิในการรับมรดกแทนที่” จึงต้องพิจารณาข้อความที่ว่า **บุตรของเจ้ามรดกอันอยู่ในชั้นสนิทที่สุดเท่านั้น** ดังนั้น ผู้สืบสันดานตามข้อความดังกล่าว จึงหมายถึงบุตรของเจ้ามรดกเท่านั้น

และมาตรา ๑๖๒๗ “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้” จึงแบ่งผู้สืบสันดานได้เป็น ๓ ประเภท คือ

๑. บุตรชอบด้วยกฎหมาย
๒. บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว
๓. บุตรบุญธรรม

### บุตรชอบด้วยกฎหมาย

บุตรชอบด้วยกฎหมายของมารดา ถ้าเด็กที่เกิดจากหญิงที่ไม่ได้มีการสมรสกับชาย กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่เด็กให้ถือว่าเด็กคนนั้นเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงมารดาเสมอ ดังนั้นไม่ว่าหญิงมารดาจะทำการสมรสหรือไม่ก็ตาม บุตรที่เกิดจากหญิงย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้นเสมอ ตามมาตรา ๑๕๔๖

บุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา อาจมีได้ทั้งในกรณีที่ชายหญิงสมรสกันตามกฎหมาย และเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายตั้งแต่เกิดตามมาตรา ๑๕๓๖ กล่าวคือ ตามมาตรา ๑๕๓๖ ดังกล่าว ถ้าเด็กเกิดจากชายหญิงที่สมรสกันตามกฎหมายหรือภายใน ๓๑๐ วันนับแต่การสมรสสิ้นสุดซึ่งอาจจะสิ้นสุดเพราะความตายหรือการหย่าหรือศาลพิพากษาให้เพิกถอนการสมรสหรือเด็กเกิดจากหญิงที่มีการสมรสและยังไม่ถูกศาลแสดงว่าการสมรสเป็นโมฆะ เช่น การจดทะเบียนสมรสระหว่างพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

หรือกรณีที่ชายหญิงมิได้สมรสกันตามกฎหมายและเด็กเป็นบุตรที่ชอบกฎหมายภายหลังการเกิดตามมาตรา ๑๕๔๗ ประกอบมาตรา ๑๕๕๗ กล่าวคือ เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกันจะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลังหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร จึงเกิดขึ้นได้ ๓ กรณี

๑. ขณะที่เด็กเกิดบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน แต่หลังจากเด็กเกิดแล้วบิดามารดาได้สมรสกัน
๒. จดทะเบียนรับรองบุตร หมายถึงการจดทะเบียนรับเด็กซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว และต้องอยู่ภายใต้เงื้อมมือของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น จะต้องได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก
๓. ศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร เช่น อาจฟ้องขอให้ศาลพิพากษาให้เป็นบุตรของชาย

ส่วนผลของการเป็นบุตรที่ชอบในภายหลังนั้น มาตรา ๑๕๕๗ ได้บัญญัติว่า การเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๕๔๗ ให้มีผลนับแต่วันที่เด็กเกิดแต่ทั้งนี้จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตในระหว่างเวลาตั้งแต่เด็กเกิดจนถึงเวลาที่บิดามารดาได้สมรสกันหรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นบุตรไม่ได้

### บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว

ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานและเป็นทายาทโดยธรรม ลำดับที่ ๑ ตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) และมาตรา ๑๖๒๗ ตามบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน ดังเช่นบุตรของภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสที่บิดาส่งเสียเลี้ยงดู ให้ใช้นามสกุลบิดาเป็นผู้แจ้งเกิด เรียกชานว่าบิดา รับบุตรอยู่ในทะเบียนบ้าน และแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าเป็นบุตร เช่นนี้ ถือว่าเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว จึงเป็นผู้สืบสันดานและเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ ๑ ของเจ้ามรดก

การรับรองนั้นกฎหมายไม่ได้กำหนดแบบพิธีไว้ ฉะนั้น การรับรองจึงต้องดูตามพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไปว่าการประพฤติปฏิบัติที่บิดามีต่อบุตรนั้นเป็นที่เปิดเผยถึงขนาดวิญญูชนจะพึงเข้าใจได้หรือไม่ว่าบิดาได้รับรองแล้ว และการประพฤติปฏิบัติที่บิดามีต่อบุตรนั้นจะต้องเป็นที่เปิดเผย หากไม่เปิดเผย หรือการเป็นเพียงการปฏิบัติกันอย่างลับ ๆ ดังนี้ย่อมถือไม่ได้ว่าบิดาได้รับรองแล้ว

### บุตรบุญบุญธรรม

หมายถึงบุตรที่มีใช้ญาติสืบสายโลหิตของผู้รับบุตรบุญธรรมหรือมิใช่บุตรโดยกำเนิดของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่ผู้รับบุตรบุญธรรมแต่นำมาเลี้ยงเป็นบุตรซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๒๗ ให้ถือเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นจะเห็นว่าบุตรบุญธรรม ถือเป็นผู้สืบสันดานและเป็นทายาทโดยธรรมของเจ้ามรดกลำดับที่ ๑ ตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) ซึ่งการรับบุตรบุญธรรมนั้นจะต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมด้วย เมื่อดำเนินการตามขั้นตอนบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ย่อมถือว่าบุตรบุญธรรมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย

## ๒. บิดามารดา

บิดามารดาที่อยู่ในฐานะทายาทโดยธรรม ลำดับที่ ๒ ของเจ้ามรดกต้องเป็นบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย

สำหรับมารดาผู้ให้กำเนิดนั้น แม้ว่าจะคู่สมรสจะชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ก็ตาม บุตรที่เกิดมาจากการตายย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายเสมอตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๖ ดังนั้น มารดาผู้ให้กำเนิดย่อมเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ ๒ ของบุตรเสมอ

**บิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย** หมายถึงผู้ที่สมรสกับมารดาตามกฎหมาย รวมถึงบิดาที่เข้ามามีความสัมพันธ์ต่อบุตรในภายหลังตามมาตรา ๑๕๔๗ เท่านั้น กล่าวคือ จดทะเบียนสมรสกัน ภายหลังบุตรเกิด จดทะเบียนรับรองบุตร และศาลมีคำพิพากษาว่าเป็นบุตร

**ข้อสังเกต** บิดาที่รับรองบุตรนอกกฎหมายโดยพฤตินัย ไม่ถือเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย อย่างเช่นกับบุตรที่บิดารับรองตามมาตรา ๑๖๒๗ เนื่องจากไม่มีบทบัญญัติใดของกฎหมายที่ให้การรับรองไว้ ดังนั้น แม้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะรับรองบุตรนอกกฎหมายโดยพฤตินัยก็ตาม ก็ไม่ทำให้บิดาที่ไม่ชอบกฎหมายเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ย่อมไม่ถือเป็นทายาทโดยธรรม ตามมาตรา ๑๖๒๙ (๒)

**ผู้รับบุตรบุญธรรม** ไม่มีสิทธิได้รับมรดกของบุตรบุญธรรมเมื่อบุตรบุญธรรมตาย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๕๘/๒๙ ที่บัญญัติว่า “การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรมเพราะเหตุการณรับบุตรบุญธรรมนั้น” จะเห็นได้ว่า การรับบุตรบุญธรรมไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม แต่บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมาย (บิดามารดาโดยกำเนิด) ของบุตรบุญธรรมยังมีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรม

## ๓. พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน

พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ไม่มีปัญหาเรื่องความชอบด้วยกฎหมายของบิดามารดาที่ถือกำเนิด เพราะมาตรา ๑๕๔๖ ให้ถือว่าหญิงผู้ให้กำเนิดแก่เด็กทุกคนเป็นมารดาที่ชอบด้วยกฎหมายของเด็กทุกคน แม้จะเกิดจากหญิงไม่ได้สมรสกับชายก็ตาม

ดังนั้น พี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ที่เป็นทายาทโดยธรรม ลำดับที่ ๓ ถือกันตามความเป็นจริง

## ๔. พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน

พี่น้องร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ที่เป็นทายาทลำดับที่ ๔ ต้องถือตามความเป็นจริง

## ๕. ปู่ ย่า ตา ยาย

ปู่ ย่า ตา ยาย หมายถึงบุพการีโดยตรงขึ้นไปเท่านั้น ได้แก่ บิดามารดา ของบิดาหรือของมารดา แต่ไม่หมายรวมไปถึงพี่น้องร่วมบิดามารดาของปู่ ย่า ตา ยาย

ยังมีปัญหาว่า การเป็นปู่ ย่า ตา ยาย จะต้องเป็นปู่ ย่า ตา ยาย ที่ชอบด้วยกฎหมายด้วยหรือไม่ ยังมีความเห็นต่างออกเป็น ๒ แนว กล่าวคือ

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๒๘/๒๕๒๙ และ ๒๗๔๒/๒๕๔๕ ทั้งสองฎีกานี้การเป็นปู่ ย่า ตา ยาย ต้องถือตามความเป็นจริง

แต่ยังมีนักกฎหมายบางท่านมองว่าการเป็นปู่ ย่า ตา ยาย จะต้องเป็นปู่ ย่า ตา ยายที่ชอบด้วยกฎหมาย

## ๖. ลุง ป้า น้า อา

ลุง หมายถึง พี่ชายของบิดาหรือมารดา ป้า หมายถึง พี่สาวของบิดาหรือมารดา น้า คือ น้องของมารดา อา คือ น้องของบิดา กฎหมายไม่ได้แยกความใกล้ชิดสนิทกัน เพียงแต่จะต้องเป็นสายเดียวกัน **ข้อพึงระวัง** แม้ตามข้อเท็จจริงจะมีการเรียกขานกันว่า ลุง ป้า น้า อา แต่เป็นคนละสายกัน บุคคลดังกล่าวย่อมไม่ถือเป็นทายาทโดยธรรม ลำดับที่ ๖

**ทายาทโดยธรรมประเภทคู่สมรส** ตามมาตรา ๑๖๒๙ วรรคท้าย

ทายาทโดยธรรมที่เป็นคู่สมรสของเจ้ามรดก ได้แก่ สามีหรือภรรยาของเจ้ามรดกนั้นจะต้องเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายของเจ้ามรดกในเวลาตาย การเป็นสามีภริยาชอบด้วยกฎหมายนั้น **จะต้องมีการจดทะเบียนสมรส** แม้การที่สามีภริยาจะอยู่กินกันมา ๒๐-๓๐ ปีก็ตาม ก็ไม่ทำให้เป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย และสามีที่ร้างหรือแยกกันอยู่โดยไม่ได้จดทะเบียนการหย่า ก็ยังถือเป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย ยังถือเป็นทายาทกันอยู่ ย่อมมีสิทธิรับมรดกซึ่งกันและกันได้

คู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายนั้นการแบ่งมรดกจะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๖๒๕ ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรสจะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๖๓๕

## การแบ่งมรดกระหว่างทายาทโดยธรรม

การแบ่งมรดกระหว่างทายาทโดยธรรม มีข้อพิจารณาดังนี้

๑. ต้องพิจารณาก่อนว่า เจ้ามรดกทำพินัยกรรมหรือไม่ หากทำไว้มีผลบังคับหรือไม่ หรือพินัยกรรมนั้นจำหน่ายทรัพย์หรือไม่ หรือมีผลบังคับได้แต่เพียงบางส่วนแห่งทรัพย์มรดก ตามมาตรา ๑๖๒๐ หรือผู้รับพินัยกรรมได้สละมรดกหรือไม่ ตามมาตรา ๑๖๑๘ หรือพินัยกรรมหรือข้อกำหนดในพินัยกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินรายใดเป็นอันไร้ผลหรือไม่ ตามมาตรา ๑๖๙๙

๒. เมื่อพิจารณาตามข้อ ๑ แล้ว มีทรัพย์มรดกเหลืออยู่เพียงใด ก็จัดแบ่งแก่ทายาทโดยธรรมต่อไป

๓. เจ้ามรดกตายในขณะที่คู่สมรสยังมีชีวิตหรือไม่ ถ้ามีก็ดำเนินการตามมาตรา ๑๖๒๕ (๑) ก่อน คือเจ้ามรดกมีสินส่วนตัว สินสมรสอย่างไร ถ้าเป็นสินสมรสต้องแบ่งสินสมรสให้คู่สมรสได้ส่วนเท่ากันตาม มาตรา ๑๕๓๓ เพราะมาตรา ๑๖๒๕ (๑)<sup>๗</sup>

เมื่อมีการแบ่งทรัพย์สินระหว่างคู่สมรสแล้วทรัพย์สินส่วนตัวของผู้ตายที่มีอยู่ย่อมเป็นทรัพย์มรดกที่จะแบ่งปันให้แก่ทายาทผู้มีสิทธิต่อไปซึ่งทายาทโดยธรรมมีอยู่ ๒ ประเภท คือ ทายาทโดยธรรมที่เป็นญาติและที่เป็นคู่สมรส ส่วนทายาทโดยธรรมชั้นใด ลำดับใดจะมีสิทธิรับมรดกก่อนหลังเช่นไรย่อมเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

<sup>๗</sup> ม.ล.เฉลิมชัย เกษมสันต์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก, กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๖. หน้า ๑๓๗

มาตรา ๑๖๒๙ วรรคหนึ่ง มีถ้อยคำที่ว่า “แต่ละลำดับมีสิทธิได้รับมรดกก่อนหลัง” แสดงให้เห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายสิทธิในการรับมรดกจะต้องเป็นไปตามลำดับก่อนหลังจากลำดับ ๑ ไปจนถึงลำดับ ๖ ประกอบกับมาตรา ๑๖๓๐ บัญญัติว่า “ตราบใดที่มีทายาทซึ่งยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ยังไม่ขาดสาย แล้วแต่กรณี ในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ ทายาทผู้ที่อยู่ในลำดับถัดลงไปไม่มีสิทธิในทรัพย์มรดกของผู้ตายเลย” ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทายาทในลำดับก่อนยังมีชีวิตอยู่ ทายาทในลำดับถัดไปไม่มีสิทธิในการรับมรดก แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา ๑๖๓๐ วรรคสอง ได้บัญญัติยกเว้นให้กับทายาทโดยธรรมลำดับที่ ๒ กล่าวคือ บิดามารดา หาก บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ ในการรับมรดกให้บิดามารดาได้ส่วนแบ่งเสมือนทายาทชั้นบุตร ด้วยเหตุที่ว่าทายาทลำดับที่ ๒ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเจ้ามรดกไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันกับทายาทที่เป็นผู้สืบสันดาน

**การแบ่งมรดกของทายาทที่เป็นญาติ** มาตรา ๑๖๓๒ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๑๖๒๙ วรรคสุดท้าย การแบ่งส่วนมรดกของทายาทโดยธรรมในลำดับญาติให้เป็นไปตามบทบัญญัติในส่วนที่ ๑ แห่งหมวดนี้”

มาตรา ๑๖๓๓ “ทายาทโดยธรรมในลำดับเดียวกัน ในลำดับหนึ่ง ๆ ที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ นั้นชอบที่จะได้รับส่วนแบ่งเท่ากัน ถ้าในลำดับหนึ่งมีทายาทโดยธรรมคนเดียว ทายาทโดยธรรมคนนั้นมีสิทธิได้รับส่วนแบ่งทั้งหมด”

ดังนั้น ในการแบ่งมรดกของทายาทในลำดับเดียวกันในกรณีมีหลายคน ย่อมต้องเป็นคนละเท่า ๆ กัน แต่ในกรณีที่มีทายาทในลำดับเดียวเพียงคนเดียว ทายาทคนนั้นย่อมได้รับส่วนแบ่งมรดกทั้งหมด

**การแบ่งมรดกของทายาทที่เป็นคู่สมรส** จะต้องเป็นไปตามมาตรา ๑๖๓๕ ที่บัญญัติว่า “ลำดับและส่วนแบ่งของคู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ในการรับมรดกของผู้ตายนั้น ให้เป็นไปดังต่อไปนี้

(๑) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) ซึ่งยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้น มีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนหนึ่งว่าตนเป็นทายาทชั้นบุตร

(๒) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๓) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือถ้าไม่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๑) แต่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๒) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกกึ่งหนึ่ง

(๓) ถ้ามีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๔) หรือ (๖) และทายาทนั้นยังมีชีวิตอยู่ หรือมีผู้รับมรดกแทนที่ หรือมีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ (๕) แล้วแต่กรณี คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่ มีสิทธิได้รับมรดกสองส่วนในสาม

(๔) ถ้าไม่มีทายาทดังที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๖๒๙ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นมีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด”

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การคิดส่วนแบ่งของคู่สมรสนั้นจะต้องพิจารณาก่อนว่ามีทายาทโดยธรรมหรือไม่ หรือถ้ามีเป็นทายาทโดยธรรมในลำดับใดตามมาตรา ๑๖๒๙ เมื่อทราบแล้วว่าเป็นลำดับใด จึงมาพิจารณาต่อไปว่าคู่สมรสจะได้รับส่วนแบ่งอย่างไร ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๑๖๓๕ ดังนี้

๑. หากผู้สืบสันดานยังมีชีวิตหรือมีผู้รับมรดกแทนที่ คู่สมรส มีสิทธิได้ส่วนแบ่งเสมือนบุตร กล่าวคือ ได้รับส่วนแบ่งเท่า ๆ กัน
๒. มี ๒ กรณีด้วยกัน
  - มีพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน
  - ไม่มีผู้สืบสันดาน แต่มีบิดามารดา

และทายาทดังกล่าวยังมีชีวิตอยู่คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดก กึ่งหนึ่ง

๓. มีพี่น้องร่วมบิดาหรือร่วมมารดาเดียวกัน หรือมีลูก ป้า น้า อา และยังมีชีวิตอยู่ คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดก ๒ ใน ๓ ส่วน
๔. ไม่มีทายาทตามมาตรา ๑๖๒๙ และคู่สมรสยังมีชีวิต คู่สมรสมีสิทธิได้รับมรดกทั้งหมด

## สรุป

กฎหมายลักษณะมรดกเป็นกฎหมายที่ว่าด้วย ทรัพย์สิน สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้ามรดกที่เป็นกองมรดก การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก ประเภทของทายาท ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก พิษยกรรม อายุความมรดก เป็นต้น ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ทำให้ทราบถึงหลักการของกฎหมายมรดกที่ว่า เมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งถึงแก่ความตายแล้วจะต้องดำเนินการอย่างไรต่อไป ผลจะเป็นเช่นไร โดยการดำเนินการต่าง ๆ จะต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะมรดกมาใช้บังคับ กล่าวคือ เมื่อบุคคลใดถึงแก่ความตายจะต้องพิจารณาว่าผู้ตายมีคู่สมรสหรือไม่ หากมีคู่สมรสที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องแบ่งสินสมรสคนละส่วน และต้องพิจารณาก่อนว่าเจ้ามรดกมีการทำพิษยกรรมไว้หรือไม่ หรือหากทำพิษยกรรมมีผลเช่นไร หากมีการทำพิษยกรรมหรือพิษยกรรมมีผลบังคับแต่เพียงบางส่วน การแบ่งมรดกจะต้องเป็นไปตามพิษยกรรมที่เจ้ามรดกทำไว้ ถ้าไม่ได้ทำพิษยกรรมหรือพิษกรรมในส่วนที่ไม่มีผลบังคับ กองมรดกย่อมตกทอดแก่ทายาท โดยจะต้องพิจารณาต่อไปว่า มรดกตกทอดแก่ทายาทผู้ใด เช่น หากผู้ตายเป็นพระภิกษุและเป็นทรัพย์สินที่ได้มาระหว่างอยู่ในสมณเพศมรดกย่อมตกทอดแก่วัดที่เป็นภูมิลำเนาของพระภิกษุนั้น หรือตกทอดแก่ทายาทโดยธรรม หรือหากไม่มีทายาทใดเลยและมีได้มีการทำพิษยกรรมไว้มรดกย่อมตกทอดแผ่นดิน กฎหมายลักษณะมรดกจึงเป็นกฎหมายที่ควรจะศึกษาหรือทำความเข้าใจ เพราะจะทำให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของการเป็นทายาทหรือการแบ่งทรัพย์สินมรดก เพื่อป้องกันมิให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลที่แสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้จากกองมรดกของเจ้ามรดก อันเป็นเรื่องที่เกิดปัญหาขึ้นบ่อยในสังคมเช่นกัน ดังนั้น การศึกษากฎหมายลักษณะมรดกจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเรื่องหนึ่งที่ประชาชนควรจะศึกษาและทำความเข้าใจไว้

อย่างไรก็ดี บทความนี้ผู้เขียนได้เน้นเฉพาะในเรื่องของหลักการความหมายของกองมรดก ประเภทของทายาทโดยเฉพาะทายาทโดยธรรม และการแบ่งทรัพย์สินมรดกของทายาทโดยธรรมเท่านั้น โดยยังมีหลักการอื่นๆ อีกหลายเรื่องที่น่าสนใจ เช่น การรับมรดกแทนที่ การเสียสิทธิไปซึ่งสิทธิในมรดก การทำพิษยกรรม ผลของพิษกรรม เป็นต้น อันเป็นเรื่องที่สมควรศึกษาไว้เช่นกัน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่ได้รับฟังและผู้สนใจทั่วไป อนึ่ง หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้เขียนกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

## บรรณานุกรม

### หนังสือ

เฉลิมชัย เกษมสันต์, ม.ล.. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก. พิมพ์ครั้งที่ ๘, กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๕๖.

พรชัย สุนทรพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๐.

เกียรติ กาญจนรินทร์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ มรดก. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๐.

### กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์